

Давидюк Т.В.

Житомирський державний технологічний університет

Людський капітал в періодичних виданнях: бібліографічний аналіз

Перспективи світової економіки в ХХІ ст. визначаються характером переходу країн до постіндустріальної стадії, де переважає сфера послуг, наука, освіта та ін. Виробництво матеріальних благ, безумовно, збереже свою значимість, але його економічна ефективність буде визначатися, в першу чергу, використанням висококваліфікованих кадрів, нових знань, технологій і методів управління.

Найважливішим елементом інноваційного процесу, цінним ресурсом постіндустріального суспільства, набагато ціннішим, ніж природне або накопичене багатство та головним чинником ефективності й конкурентоспроможності національної економіки виступає людський капітал.

Дослідженню аспектів формування, розвитку та реалізації людського капіталу знайшли відображення у дослідженнях російських вчених: Л. Абалкіна, Н. Авдєєвої, І. Ашмаріна, С. Валентєя, В. Гайла, А. Добриніна, С.А. Дятлова, Г. Зараковського, В. Іноземцеві, Р. Капелюшнікова, С. Клімова, Б. Корнійчука, М. Крітського, В. Марцинкевича, Л. Нестєрова, Р. Нурєєва, А.М. Олійника, О. Сумарокової, В. Харченко, О. Цирєнєвої та ін.

В Україні усвідомлення значення концепції людського розвитку і доцільності використання його індикаторів для оцінки ефективності суспільного прогресу загалом почало формуватися в 1992-1993-х рр. Вагомий внесок в розробку теорії людського капіталу зробили відомі вітчизняні науковці: О.Ю. Амосов, Б. Білобров, Д. Богиня, В. Вашкєльєвич, В. Врублєвський, Д. Гамаш, О.А. Грішнова, М.І. Долішний, І.Л. Джаїн, Г. Задорожний, Ф.В. Зінов'єв, С. Злупко, Т. Злупко, Д. Казєнков, Л.В. Кривєнко, Б. Кульчицький, В.О. Куценко, Е.М. Лібанова, Л.Ю. Мєльник, С.І. Пирожков, А. Пивовар, Й. Радецький, К. Солошенко, Т. Токарський, А. Чухно, І. Шамота, Е. Якубова та ін.

Пропонуємо дослідити розкриття людського капіталу в літературних джерелах, використовуючи нестандартний підхід, а саме шляхом порівняльної оцінки зазначеної проблематики за результатами аналізу статей, присвячених людському капіталу в періодичних виданнях.

Проведемо суцільне дослідження публікацій у періодичних виданнях за 2000-2008 рр. на підставі даних інформаційної бази Житомирської наукової бухгалтерської школи. Протягом періоду, який досліджується, – 10 років, опубліковано на сторінках журналів 21 стаття, безпосередньо присвячені людському капіталу (табл. 1).

Таблиця 1. Систематизація публікацій за напрямом “людський капітал” в періодичних виданнях

<i>№ з/п</i>	<i>Автор</i>	<i>Назва статті</i>	<i>Рік</i>	<i>Видання</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
1	Бородіна О.	Людський капітал як основне джерело економічного зростання	2003	“Економіка України”
2	Дишловий І.	Фактор здоров’я людей у відтворенні людського капіталу України	2004	“Економіка України”
3	Кір’ян Т.	Людський капітал в історії економічної думки	2008	“Економіка України”
4	Балита О.В.	Фінансово-економічні підходи до проблеми розвитку людського капіталу в Україні	2004	“Фінанси України”
5	Яценко В.М., Кошулько О.П.	Інвестування у людський капітал в умовах трансформаційної економіки: регіональний аспект	2007	“Фінанси України”
6	Осійчук М.С.	Людський капітал: критерії оцінки й індикатори економіки знань	2008	“Фінанси України”
7	Чеботарев Н.Ф.	Теория человеческого капитала: эволюция и тенденции развития	2006	“Аудит и финансовый анализ”
8	Чеботарёв Н.Ф.	Рост благосостояния населения как необходимое условие формирования и развития человеческого капитала в инновационной экономике	2007	“Аудит и финансовый анализ”
9	Чеботарев Н.Ф.	Инновационная деятельность как главный источник повышения благосостояния и развития человеческого капитала	2007	“Аудит и финансовый анализ”
10	Гойло Г.	Буржуазная теория "человеческого капитала"	1971	“Вопросы экономики”
11	Нуреев Р.	Теории развития: новые модели экономического роста (вклад человеческого капитала)	2000	“Вопросы экономики”
12	Семикіна М.В.	Економічна мотивація інвестування в розвиток людського капіталу підприємства	2004	“Актуальні проблеми економіки”

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5
13	Золотухин В.	Человеческий капитал - главная ценность компании	2007	“АПК: экономика, управление”
14	Легенчук С.Ф.	Інтелектуальний та людський капітал як об’єкт дослідження в аудиті	2004	“Аудитор України”
15	Аширов Г. Т.	Современные проблемы оценки человеческого капитала.	2003	“Вопросы статистики”
16	Кошулько О.Л.	Людський капітал: проблеми та перспективи відтворення на Черкащині	2007	“Економіка, фінанси, право”
17	Ширмер Я.	Людський капітал важить більше, ніж гроші, технології чи інші ресурси	2000	“Економіст”
18	Яновский А.М.	Человеческий интеллектуальный капитал – основа развития бизнеса в XXI веке	2003	“Менеджмент и кадры”
19	Иванов Н.	Человеческий капитал и глобализация	2004	“Мировая экономика и международные отношения”
20		Что такое инвестиции в человеческий капитал?	2001	“Рынок капитала”
21	Кражан Е.	Человеческие ресурсы – возврат инвестиций	2003	“Финансовый директор”

По три публікації були викладені на сторінках журналів “Фінанси України”, “Економіка України”, “Аудит и финансовый анализ”, “Вопросы экономики”. По одній публікації протягом 2000-2008 рр. присвячені проблемах формування, використання та відтворення людського капіталу, викладені на сторінках таких видань “Актуальні проблеми економіки”, “АПК: экономика, управление”, “Аудитор України”, “Вопросы статистики”, “Економіка, фінанси, право”, “Економіст”, “Менеджмент и кадры”, “Мировая экономика и международные отношения”, “Рынок капитала”, “Финансовый директор”.

Кількість публікацій, присвячених питанням людського капіталу, варіюється за роками: 2000 р. – 2 статті; 2001 р. та 2002 р. – по 1 статті; 2003 р. – 4 статті; 2004 р. – 5 статей; 2005 р. – відсутні статті за вказаною проблематикою; 2006 – 1 стаття; 2007 – 5 статей; 2008 – 2 статті.

Результати систематизації статей за змістовним наповненням, опублікованих протягом періоду, який досліджується, свідчить, що тематика публікацій в журналі різноманітна (див. табл. 2).

Таблиця 2. Систематизація публікацій за напрямом “людський капітал” в періодичних виданнях (за змістом)

<i>Критерій систематизації</i>	<i>Кількість публікацій</i>	<i>Періодичне видання</i>
Людський капітал: – як основне джерело економічного зростання та розвитку компанії	3	“Економіка України”, “АПК: экономика, управление”, “Менеджмент и кадры”
– в історії економічної думки	4	“Економіка України”, “Аудит и финансовый анализ”, “Вопросы экономики”
– формування, розвиток та відтворення в Україні	5	“Економіка України”, “Фінанси України”, “Аудит и финансовый анализ”, “Економіка, фінанси, право”
– критерії оцінки й індикатори економіки знань	3	“Фінанси України”, “Вопросы статистики”, “Економіст”
– інвестування у розвиток	4	“Фінанси України”, “Актуальні проблеми економіки”, “Рынок капитала”, “Финансовый директор”
– як об’єкт дослідження в аудиті	1	“Аудитор України”
– і глобалізація	1	“Мировая экономика и международные отношения”
Всього	21	x

Систематизація статей, опублікованих у періодичних виданнях за змістовним наповненням свідчить, що найбільш актуальними виявилися питання щодо формування, розвитку та відтворення людського капіталу в Україні, його місця в історії економічної думки, інвестування в розвиток людського капіталу та визначення людського капіталу як основного джерела економічного зростання та розвитку компанії. Незначна кількість публікацій присвячена питанням щодо критеріїв оцінки людського капіталу, його місця в глобалізаційних процесах. Однак, відсутні статті щодо місця людського капіталу в системі бухгалтерського обліку.

Оцінюючи публікаційну активність, виокремили нові об’єкти та напрями наукового пошуку, що стало основою подальших досліджень.